

HØJESTERETS DOM

afsagt onsdag den 22. april 2020

Sag 105/2019

(2. afdeling)

A ved væрге B

(advokat Karsten Høj, beskikket)

mod

Ankenævnet for Patienterstatningen

(advokat Paw Fruerlund)

I tidligere instanser er afsagt dom af Retten på Frederiksberg den 21. december 2017 (BS K-903/2016) og af Østre Landsrets 1. afdeling den 13. marts 2019 (B-120-18).

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Marianne Højgaard Pedersen, Poul Dahl Jensen, Jens Peter Christensen, Hanne Schmidt og Jens Kruse Mikkelsen.

Sagen er behandlet skriftligt, jf. retsplejelovens § 387.

Påstande mv.

Appellanten, A ved væрге B, har nedlagt påstand om, at indstævnte, Ankenævnet for Patienterstatningen, skal anerkende, at hun er berettiget til yderligere erstatning med 1.400.000 kr., subsidiært et mindre beløb, med tillæg af renter fra den 18. december 2014, mere subsidiært hjemvisning.

Ankenævnet for Patienterstatningen har påstået stadfæstelse.

As krav er afrundet til 1.400.000 kr. Kravet er sammensat af allerede afholdte og fremtidige (varige) merudgifter til

- ophold på X Omsorgscenter på 160.000 kr. for allerede afholdte merudgifter og 690.000 kr. for fremtidige (varige) merudgifter
- støttekontaktperson på 25.000 kr. for allerede afholdte merudgifter og 170.000 kr. for fremtidige (varige) merudgifter
- hjælpvæрге på 29.500 kr. for allerede afholdte merudgifter og 80.000 kr. for fremtidige (varige) merudgifter samt
- sparede udgifter ved tidligere samlevers plejeindsats m.m. på 324.000 kr.

A har for Højesteret frafaldet kravet om erstatning for fremtidige sparede udgifter ved tidligere samlevers plejeindsats m.m.

Supplerende sagsfremstilling

A er som følge af sin patientskade tilkendt en samlet erstatning på 3.827.819 kr. Beløbet er sammensat af godtgørelse for svie og smerte (67.000 kr.), godtgørelse for varigt men (727.000 kr.), erstatning for tabt arbejdsfortjeneste (352.707 kr.), erstatning for erhvervs-evnetab på 75 % (2.342.812 kr.) samt erstatning for helbredelsesudgifter og andet tab (337.500 kr.).

Der er fremlagt oplysninger om, at A i 2018 havde udgifter på i alt 200.751 NOK til ophold på X Omsorgscenter. Betalingerne til X Omsorgscenter er ikke udtryk for de faktiske og betydeligt højere udgifter, men er beregnet på grundlag af As indtægter og det beløb, som hun efter norsk ret skal have til rådighed efter betaling.

Det er endvidere oplyst, at A i 2019 havde udgifter på 79.094,35 NOK til en støttekontaktperson og udgifter på 26.715 NOK til en væрге.

Af As selvangivelse for 2015 fremgår, at hun i 2015 havde en formue på 4.626.940 NOK. Af hendes ”skattemelding” for 2016, 2017 og 2018 fremgår, at hun i de pågældende år havde en formue på henholdsvis 4.374.432 NOK, 4.050.494 NOK og 3.920.629 NOK.

I en mail af 10. februar 2020 fra Trygg Hjemme til B hedder det bl.a.:

”For tiden har LS besøk fra Trygg Hjemme 3 timer hver uke.

Tiden brukes til det hun ønsker, som for eksempel:

- Kjøretur til kafé
- Følge til frisør
- Ta henne med på konserter hun ønsker
- Personalet handler klær, toalettartikler, kosmetikk mm etter behov
- Reise x 1 gang i året til Danmark (da går det selvfølgelig flere timer)
- Samtaler”

Retsgrundlag

Erstatningsansvarslovens § 1 og § 1 a lyder som følger:

”§ 1. Den, der er erstatningsansvarlig for personskade, skal betale erstatning for tabt arbeidsfortjeneste, helbredelsesudgifter og andet tab som følge af skaden samt en godtgørelse for svie og smerte.

Stk. 2. Har skaden fået varige følger, skal der tillige betales godtgørelse for varigt mén samt erstatning for tab eller forringelse af erhvervsevne.

Stk. 3. Værdien af arbejde i hjemmet ligestilles med erhvervsindkomst.

§ 1 a. Erstatning for fremtidige helbredelsesudgifter og andet fremtidigt tab som følge af skaden, jf. § 1, stk. 1, fastsættes til et kapitalbeløb, som højst kan udgøre den forventede gennemsnitlige årlige udgift ganget med 10. Er der tale om varige løbende udgifter, finder § 4, stk. 2, tilsvarende anvendelse.”

Erstatningsansvarsloven bygger bl.a. på betænkning nr. 976/1983 om udmåling af erstatning ved personskade og tab af forsørger, jf. Folketingstidende 1983-84, 2. samling, tillæg A, sp. 58 f. om udtrykkene ”helbredelsesudgifter” og ”andet tab” i erstatningsansvarslovens § 1, stk. 1, hedder det i betænkningen (s. 94 ff.) bl.a.:

”Erstatningsposten ”helbredelsesudgifter” dækker i første række udgifter til rimelige og nødvendige foranstaltninger, der har til formål at søge skadelidte helbredt eller som står i forbindelse til skadelidtes helbredelse. Herved tænkes især på udgifter til sygehusophold, rekreatiomsomkostninger, udgifter til transport til og fra sygehus, kørestol, særligt syet fodtøj, læge- og tandlægeudgifter ...

Det har hidtil været antaget, at udgifter i forbindelse med nære slægtnings besøg i et vist omfang har kunnet kræves erstattet. Der er ikke tilsigtet nogen ændring heri.

Der opstår særlige problemer, hvis skadelidtes tilstand er af en sådan art, at der bliver et mere permanent behov for afholdelse af udgifter som følge af skaden, dvs. tilfælde hvor en fuldstændig helbredelse ikke må antages at kunne finde sted eller vil strække sig over meget lang tid. De ovennævnte eksempler på udgifter vil i vidt omfang være de samme, blot vil behovet f.eks. for hjemmehjælp muligvis være varigt, og der kan blive tale om

regelmæssige lægebesøg og udskiftning af hjælpemidler. Der kan endvidere forekomme yderligere udgifter, f.eks. til ændringer af bolig, idet det kan være nødvendigt at tilpasse køkken, bad og toiletter efter skadelidtes handicap.

Disse udgifter kan – uanset om egentlig helbredelse må antages at kunne finde sted, jfr. nedenfor om udtrykket ”andet tab” – ligeledes kræves erstattet.

...

Udtrykket ”andet tab” omfatter udgifter, som skadelidte har i tiden umiddelbart efter skaden, men hvis størrelse og sammenhæng med skaden måske vanskeligt kan dokumenteres. Efter bestemmelsen i § 15, stk. 1, i ikrafttrædelsesloven til straffeloven, som nu foreslås ophævet, ... er der f.eks. tidligere ydet erstatning for forstyrrelse i stilling og forhold til personer under uddannelse, som har fået uddannelsen forlænget. Der er ikke tilsigtet nogen ændring i denne praksis, og erstatning herfor vil nu kunne ydes som erstatning for ”andet tab”. Udtrykket er endvidere anvendt for at udelukke en for restriktiv praksis med hensyn til erstatning for helbredelsesudgifter. De ovenfor nævnte udgifter til fremtidige hjælpemidler, der næppe direkte kan siges at være ”helbredelsesudgifter”, vil således kunne henføres til ”andet tab”. Derimod vil erstatning for udgifter f.eks. til antagelse af hushjælp eller fremmed hjælp i forbindelse med skaden og et derpå følgende sygeleje skulle ydes efter reglerne i § 2 om tabt arbejdsfortjeneste.

...”

Bemærkningerne til § 1, stk. 1, i forslaget til lov om erstatningsansvar, jf. Folketingstidende 1983-84, 2. samling, tillæg A, sp. 86-87, er i overensstemmelse med det, som er anført i betænkningen.

Erstatningsansvarslovens § 1 a blev indført ved lov nr. 463 af 7. juni 2001. Af lovforslagets specielle bemærkninger (Folketingstidende 2000-01, tillæg A, lovforslag nr. L 143, s. 3525-3526) fremgår bl.a.:

”Bestemmelsen i § 1 a er ny og indeholder regler om, hvordan erstatning for fremtidige helbredelsesudgifter og andet fremtidigt tab efter erstatningsansvarslovens § 1, stk. 1, skal opgøres. De foreslåede regler vedrører alene den fremgangsmåde, der skal anvendes ved opgørelsen af erstatningen, og bestemmelsen indebærer således ingen ændringer af, hvilke udgifter der kan erstattes som helbredelsesudgifter og andet tab efter § 1, stk. 1. Bestemmelsen indebærer heller ikke nogen ændring af gældende regler om fradrag for andre ydelser, som den skadelidte modtager til dækning af de pågældende udgifter.”

Højesterets begrundelse og resultat

Sagen angår As krav på erstatning som følge af en patientskade. A har i tillæg til den erstatning på 337.500 kr. for helbredelsesudgifter og andet tab, hun er blevet tilkendt af Ankenævnet for Patienterstatningen, gjort et yderligere erstatningskrav gældende for helbredelsesudgif-

ter og andet tab, jf. erstatningsansvarslovens § 1, stk. 1, og § 1 a. Dette erstatningskrav er for Højesteret opgjort til 1,4 mio. kr.

Det fremgår af forarbejderne til erstatningsansvarslovens § 1, stk. 1, at udtrykket ”andet tab” omfatter udgifter, som skadelidte har i tiden umiddelbart efter skaden, men hvis størrelse og sammenhæng med skaden vanskeligt kan dokumenteres. Udtrykket ”andet tab” er endvidere anvendt for at udelukke en for restriktiv praksis med hensyn til ”helbredelsesudgifter”, som i første række dækker udgifter til rimelige og nødvendige foranstaltninger, som har til formål at søge skadelidte helbredt, eller som står i forbindelse med skadelidtes helbredelse. Således omfattes f.eks. udgifter til fremtidig udskiftning af hjælpemidler eller til ændring af bolig af ”andet tab”, selv om disse udgifter ikke kan bidrage til skadelidtes helbredelse. Som anført i Højesterets dom af 11. august 2011 (UfR 2011.3098) må udtrykket ”andet tab” i erstatningsansvarslovens § 1, stk. 1, i almindelighed forstås således, at det omfatter udgifter, som har til formål at sikre eller forbedre skadelidtes funktionsevne.

As egenbetaling for opholdet på X Omsorgscenter er en samlet betaling, der vedrører både udgifter til medicin og behandling samt udgifter til logi, kost og diverse omsorgsydelser. Størrelsen af betalingen er helt afhængig af den enkelte beboers indtægt, og X Omsorgscenter har ikke kunnet opdele betalingen på enkelte poster. Ankenævnet for Patienterstatningen har derfor foretaget et bevisskøn over, hvilken del af As samlede betaling der vedrører udgifter, som omfattes af ”helbredelsesudgifter og andet tab”, jf. erstatningsansvarslovens § 1, stk. 1. Bevisskønnet er udøvet således, at udgifter til medicin samt funktionsopretholdende og komplikationsforebyggende behandling, herunder til pleje og træning, er blevet anset for omfattet af erstatningsansvarslovens § 1, stk. 1, og erstattet skønsmæssigt med 25.000 kr. om året, mens den resterende del af betalingen, der omfatter kost, logi og diverse omsorgsydelser, er blevet anset for udgifter, der ikke er omfattet af § 1, stk. 1.

Da X Omsorgscenter ikke har kunnet fordele As egenbetaling på enkelte udgiftsposter, finder Højesteret, at Ankenævnet for Patienterstatningen har været berettiget til at foretage et bevisskøn over fordelingen. Det er ikke godtgjort, at en større del af egenbetalingen end de 25.000 kr. om året, som ankenævnet har anerkendt, har karakter af udgifter, der har til formål at sikre eller forbedre As funktionsevne. På den baggrund finder Højesteret ikke grundlag for at tilsidesætte ankenavnets vurdering, hvorefter den del af egenbetalingen for institutionsopholdet,

der kan kræves erstattet som ”helbredelsesudgifter og andet tab”, er fastsat til 25.000 kr. om året.

Af de grunde, der er anført af landsretten, tiltræder Højesteret, at As udgift til hjælpeværge og til støttekontaktperson ikke er omfattet af erstatningsansvarslovens § 1, stk. 1. Da der ikke i forbindelse med As tidligere samlevers hjælp og støtte er lidt et økonomisk tab, er der ikke grundlag for at yde erstatning efter erstatningsansvarslovens § 1, stk. 1, for sparet udgift som følge af denne hjælp.

Højesteret stadfæster herefter dommen.

Thi kendes for ret:

Landsrettens dom stadfæstes.

I sagsomkostninger for Højesteret skal statskassen betale 100.000 kr. til Ankenævnet for Patienterstatningen.

De idømte sagsomkostningsbeløb skal betales inden 14 dage efter denne højesteretsdoms afgivelse og forrentes efter rentelovens § 8 a.